

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Maarja-Liis Igav

INVESTEERIMISFONDIDE VALITSEMISE KÄIBEMAKSUGA
MAKSUSTAMINE

Lõputöö

Juhendaja:

Ave Rego, MA

Tallinn 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Finantskolledž	Kuu ja aasta: Mai 2014
Töö pealkiri eesti keeles: Investeeringufondide valitsemise käibemaksuga maksustamine Töö pealkiri inglise keeles: The imposition of value added tax on managing investment funds	
Töö autor: Maarja-Liis Igav	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonses keskkonnas. Allkiri:
Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 39 leheküljest. Lõputöö koostamisel on kasutatud 33 allikat, millele on töös viidatud. Töö teema on aktuaalne, sest maksuvabastus põhjustab käibemaksu kumuleerumist. Finantsteenuste osutajad ei saa sisendkäibemaksu maha arvata. Teenuse osutajatest on saanud lõpptarbijad, kes kannavad käibemaksu kulu. See on vastuolus käibemaksu direktiivi olulisema põhimõttega - neutraalsuse põhimõttega. Investeeringufondide valitsemise teenus koosneb osateenustest, mis põhjustavad teenuse osutajatele küsimusi, kuna nende maksukäsitlus eraldi võetuna võib olla erinev. Euroopa Nõukogu on teinud 2011. aastal põhjaliku ettevalmistuse muuta käibemaksudirektiivis finantsteenuste maksustamise osa, kuid reformi ei ole veel lõpule viidud. Töö eesmärgiks on analüüsida investeeringufondide valitsemise käibemaksuga maksustamist. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisülesanded: <ol style="list-style-type: none"> 1. Antakse ülevaade lepingulistest ja aktsiaseltsina asutatud investeeringufondidest. 2. Antakse ülevaade eurofondide regulatsioonist. 3. Antakse ülevaade käibemaksu mõistest ja olemusest ning analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat neutraalsuse põhimõtte kohta. 4. Analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat investeeringufondide valitsemise käibemaksuga maksustamise kohta. Lõputöös jõuti järeldusele, et liikmesriigid saavad kaalutusõiguse alusel otsustada, millised fondid kuuluvad eriotstarbeliste investeeringufondide kohaldamisalasse. Investeeringufondide valitsemise teenuseid, mida saab käsitleda üksnes ühtse teenusena, ei kuulu käibemaksudirektiivi maksuvabastuse kohaldamisalasse. Teenused, mis moodustavad eraldi terviku, saab käsitleda käibemaksust vabastatud tehingutena.	
Võtmesõnad: käibemaks, investeeringufond, finantsteenuse, maksuvabastus, fondi valitsemine	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>value added tax, investment fund, financial service, tax exemption, fund governance</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Uno Silberg	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Ave Rego	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. INVESTEERIMISFONDI OLEMUS JA PRINTSIIBID	6
1.1. Lepinguline ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond	6
1.2. Eurofondi regulatsioon	12
2. INVESTEERIMISFONDI VALITSEMISE KÄIBEMAKSU REGULATSIOON.....	18
2.1. Käibemaksu mõiste ja olemus	18
2.2. Euroopa Kohtu kohtupraktika investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamise kohta	24
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY	36
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	37

SISSEJUHATUS

Investeeringufond on ühisteks investeeringuteks moodustatud varakogum või asutatud aktsiaselts. Euroopa Liidu Nõukogu käibemaksu direktiivi 2006/112/EÜ artikli 135 lõike 1 punkti g kohaselt on liikmesriikide määratud eriotstarbeliste investeeringufondide haldamine maksuvaba käive. Käibemaksudirektiiv annab mõne finantsteenuse maksuvabastuse puhul liikmesriigile teatud diskretsiooni (õigus määrata, mis on „eriotstarbeline investeeringufond“), kui objektiivsete asjaolude pinnalt järeldub, et teenusele kohaldub finantsteenuse maksuvabastus.

Euroopa Ühenduste Komisjon on teinud ettepaneku võtta vastu nii direktiiv, mis muudaks direktiivi 2006/112 kindlustus- ja finantsteenuste käibemaksustamise osa, kui ka määruse, mis näeks ette rakendusmeetmed seoses kindlustus- ja finantsteenuste käibemaksustamisega ning sisaldaks käibemaksust vabastatud teenuste ulatuse määratlusi. Sellegipoolest ei ole reformis veel kokkuleppele jõutud. Küsimused liikmesriikidel investeeringufondi direktiiviga jätkuvad, sest investeeringufondide haldamisele omaste teenuste loetelu ei ole täiendatud. Lõputöö teema sai valitud, sest tegemist on keerulise ja võimalusterohke valdkonnaga.

Finantsteenuste ja investeeringufondide valitsemise teema on aktuaalne. Maksuvabastus põhjustab käibemaksu kumuleerumist. Finantsteenuste osutajad ei saa sisendkäibemaksu maha arvata. Seetõttu peavad käibemaksu kulu kandma teenuse osutajad, kellest on saanud lõpptarbijad, kuid see on vastuolus käibemaksu direktiivi olulisema põhimõttega - neutraalsuse põhimõttega. Euroopa Komisjon on teinud Euroopa Nõukogule ettepaneku võtta vastu uus direktiiv, millega muuta finantsteenuste maksustamise käsitlust käibemaksudirektiivis, kuna hetkel kehtivad eeskirjad on aegunud ning põhjustavad käibemaksu ebahühtlast rakendamist.

Lõputöö uudsus seisneb selles, et Euroopa Nõukogu on teinud 2011. aastal põhjaliku ettevalmistuse muuta käibemaksudirektiivis finantsteenuste maksustamise osa, kuid reformi ei ole veel lõpule viidud. Autorile teadaolevalt ei ole investeeringufondide valitsemise maksustamist käibemaksuga varem Eestis teadustöö raames käsitletud.

Lõputöö probleem seisneb selles, et investeeringufondide valitsemise teenus koosneb osateenustest, mis põhjustavad teenuse osutajatele küsimusi, kuna nende maksukäsitlus

eraldi võetuna võib olla erinev. Osateenuseid saab käsitleda kas põhi- või kõrvalteenusena. Kui kõrvalteenust saab maksustada sarnaselt põhiteenusega, siis on käibemaksu mõistes tegemist ühtse teenusega. Sellest tekivad probleemid, kas sellised teenused kuuluvad 2006/112/EÜ artikli 135 lõike 1 kohaldamisalasse. Kuna investeerimisfondide direktiivis ei ole teenuste loetelu lõplik, siis tekitab see probleeme, millised teenused kuuluvad maksuvabastuse alla ja millised mitte.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamist.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisülesanded:

1. Antakse ülevaade lepingulistest ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondidest.
2. Antakse ülevaade eurofondide regulatsioonist.
3. Antakse ülevaade käibemaksu mõistest ja olemusest ning analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat neutraalsuse põhimõtte kohta.
4. Analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamise kohta.

Uurimismeetodina kasutatakse andmete analüüsi meetodit. Täpsemalt dokumentide analüüsi meetodit, millega tutvutakse teema kohta käiva informatsiooni ja dokumentidega. Analüüsitavateks dokumentideks on peamiselt õigusaktid. Sellest tulenevalt kasutatakse lõputöö koostamiseks kvalitatiiivset andmekogumismeetodit.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda on jagatud kahte alapeatükki. Esimese peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade lepingulistest ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondidest, sest investeerimisfondide seaduse alusel on investeerimisfondid jaotatud kaheks vormiks - lepinguline investeerimisfond (varakogum) ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond (juriidiline isik). Esimese peatüki teises alapeatükis antakse ülevaade eurofondidest, mis on reguleeritud investeerimisfondide seaduses ja vastab investeerimisfondide direktiivis sätestatud nõuetele.

Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade käibemaksu mõistest ja olemusest ning analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat neutraalsuse põhimõtte kohta, mis on käibemaksusüsteemi keskne põhimõtte. Teise peatüki teises alapeatükis analüüsitakse Euroopa Kohtu kohtupraktikat investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga

maksustamise kohta. Analüüsi tulemusel annab autor omapoolsed ettepanekud, kuidas saaks investeerimisfondide valitsemisega seonduvaid probleeme lahendada.

Lõputöös kasutatavateks allikateks on käibemaksudirektiiv, investeerimisfondide direktiiv, seadused, käibemaksu- ja investeerimisfondidealane kirjandus.

1. INVESTEERIMISFONDI OLEMUS JA PRINTSIIBID

1.1. Lepinguline ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond

Investeerimisfondide eesmärk on tulu teenimine. Investeerimisfondide seadus eristab vormi järgi kahte tüüpi investeerimisfonde. Nendeks on lepinguline investeerimisfond ehk varakogum ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond ehk juriidiline isik. Nii lepingulise investeerimisfondi kui ka aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondi puhul on vajalik fondivalitseja olemasolu, mis on seaduse kohaselt nõutud. Fondivalitseja võib valitseda mitut fondi samaaegselt, korraldades fondi aktsiate ja osakute väljalaskmist, vara investeerimist, vara üle arvestamise pidamist ning muid tegevusi, mis on otseselt fondivalitsemisega seotud.

Fondivalitseja on aktsiaselts, kelle peamiseks ja püsivaks tegevuseks on aktsiaseltsina asutatud fondi vara või lepingulise fondi valitsemine¹. Fondivalitsejana tegutsemiseks peab aktsiaseltsil olema vastav tegevusluba, mille annab välja Finantsinspeksioon tähtajatult, kuid mis ei ole üleantav ning teisele isikule on keelatud seda omandada ja kasutada². See tähendab seda, et Eestis tohivad fonde valitseda ainult Finantsinspeksioonilt fondivalitseja tegevusloa saanud äriühingud. Tegevusloa taotlemiseks vajalikud andmed ja dokumendid on välja toodud investeerimisfondide seaduses, millega kaasneb menetlustasu³. Pärast tegevusloa saamist võib fondivalitseja ehk aktsiaselts valitseda fonde lähtudes investeerimisfondide seadusest piiramatult.

Lepinguline fond on osakute väljalaske teel kogutud raha ja selle raha investeerimisest saadud muu vara, mis kuulub ühiselt osakuomanikele⁴. Lepingulise fondi vara sisaldab väärtpabereid, võlakirju, fondiosakuid ning muid õiguseid. Lisaks sellele sisaldab fond kinnisvara, mis on fondi arvel, aga fondivalitseja nimel omandatud. Lepinguline investeerimisfond on avatud fond, mille osakuid lunastatakse suhteliselt lühikese ajaperioodi jooksul. See on hiljemalt ühe kuu jooksul pärast osakuomaniku poolt vastava nõudmise esitamist.

---

¹ Investeerimisfondide seadus¹, 14.04.2004, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2004, 36, 251 ... RT I, 23.12.2013, 18, § 9 lg 1.

² Investeerimisfondide seadus¹, § 12.

³ Fondivalitseja tegevusloa taotlemisel tasutakse 1000 euro suurune menetlustasu.

⁴ Investeerimisfondide seaduse¹, § 105 lg 1.

Investeeringifondid arvutavad regulaarselt (tavaliselt igal tööpäeval) fondi puhasväärtuse. Puhasväärtuse arvutamise käigus hinnatakse ära fondile kuuluvad varad (aktsiad, võlakirjad, hoiused jne) ja lahutatakse neist fondi kohustused. Jagades fondi puhasväärtuse osakute arvuga, saadakse osaku puhasväärtus, mida enamasti tähistatakse lühendiga NAV (*Net Asset Value*).⁵ Fondi varad on kui fondi investeeringuportfell, mis koosneb väärtpaperitest ehk kuhu fond on investeerinud. Fondi kohustused on nagu tavalises raamatupidamisarvetuses ehk laenukohustused, võlad ja ettemaksud ning eraldised.

Puhasväärtuse arvutamine on primitiivne. Näiteks, kui fondi väärtpaperiportfelli väärtus on 10 miljonit eurot ja fondi poolt tasumata arved fondivalitsejale ja maaklerfirmadele on 1 miljon eurot, siis fondi vara puhasväärtus on 9 miljonit eurot. Kui fondil on ringluses 0,5 miljonit osakut, siis ühe osaku puhasväärtus ehk NAV on 18 eurot ($9 \div 0,5$). Erinevalt aktsiatest on paljude fondide puhul lubatud osta ka mittetäisarvulisel hulgal osakuid, näiteks 112,49⁶. Aktsiate puhul peab ostma täisarvulisi osakuid, kuid fondi puhul saab osta ka mittetäisarvulisi osakuid. Pole oluline, kas investeeritud summa jaguneb täpselt osakute hinnaga või mitte. See on positiivne fondide puhul, sest siis on võimalik investoril investeerida fondi täpne summa.

Osakuomaniku kaasomandi osa lepingulise fondi varast on määratud talle kuuluvate osakute arvu ja kõigile osakuomanikele kuuluvate osakute koguarvu suhtega. Osakute emitendiks⁷ on fondivalitseja ning osakute väljalase ei ole ajaliselt ja mahuliselt piiratud. Lepingulise avatud fondi osakuid emiteeritakse osaku puhasväärtuse alusel, millele võib olla lisatud fondi tingimustes ettenähtud väljalasketasu. Lepingulise fondi vara puhasväärtus määratakse kindlaks fondi varasse kuuluvate väärtpaperite ja muude asjade või õiguste turuväärtuse alusel, millest on maha arvatud nõuded fondi vastu.

Osaku puhasväärtus on võrdne fondi vara puhasväärtusega jagatuna kõigi arvestuse hetkeks väljalastud ja tagasivõtmata osakute arvuga. Avatud lepingulise fondi fondivalitseja on kohustatud osakuomaniku nõudel fondiosaku fondi tingimustes ettenähtud korras vähemalt ühe kuu jooksul arvates osakuomaniku poolt vastava nõude esitamisest tagasi ostma.⁸ Avatud investeeringufondi osakute arv ei ole lõplik, vaid see

---

⁵ Lukas, A., Roosa, K., „Fondiosak“ – Zirnask, V., *Väärtpaperite teejuht* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2008), lk 63-89, lk 71-72.

⁶ *Samas*, lk 63-89, lk 72.

⁷ Emitent on juriidiline isik, kes müüb väärtpabereid eesmärgiga finantseerida oma äritegevust.

⁸ Finantsinspeksioon, „*Lepinguline investeeringufond*“, www.fi.ee/index.php?id=12189 (11.12.2013).

oleneb investoritest, kuidas nad raha fondi paigutavad (osakuid ostavad) ja välja võtavad (osakuid müüvad).

Fondiosakud on ka ainsad väärtpaberid, mida fond võib emiteerida – s.t fond ei tohi lisaks välja lasta aktsiaid ega võlakirju.⁹ Investori osalust fondis tõendabki väärtpaber ehk fondi osak. Fondi rohkem raha paigutanud investor saab rohkem fondi osakuid. Fondi investorid osalevad proportsionaalselt fondi investeringutel. Osakute ostmist ja müümist mõjutavad väärtpaberite hindade liikumine. Majanduses on tõusud ja mõõnad, nii ka väärtpaberite hindades ning sellest sõltub ühtlasi ka fondi kasumlikkus ja kahjumlikkus.

Kinnine lepinguline investeerimisfond on avatud fondi vastand ehk kinnise fondi osakuid ei võeta tagasi fondi tingimuste kohaselt osakuomaniku nõudmisel ühe kuu jooksul arvates osakuomaniku poolt vastava nõude esitamisest. Kinnise fondi osakute arv on fikseeritud ning tihti on sellised fondid noteeritud börsil, kus saab kaubelda nagu tavaliste aktsiatega¹⁰. Fikseeritud osakute arvu tõttu ei ole osakuomanikud kohustatud fondiosakuid müüma ega tagasi ostma. Investoril on võimalik osakuid müüa vaid järelturul (börsil). Sellest järeldades võib järelturul kinnise fondi aktsiate puhasväärtus erineda, kuna börsil on kujunenud turuhind, mis mõjutab aktsiate väärtust.

Kinnine investeerimisfond emiteerib ja ostab osakuid tagasi näiteks kord kvartalis või aastas, aga investoritel on vaja säilitada likviidsust ehk maksevalmidust, sellepärast noteeritaksegi tihti kinnised investeerimisfondid börsil. Kõige loogilisem tundub kinnise fondi puhul investering kinnisvarasse, kuna see on vähelikviidne instrument majandusmaastikul. Samas võib fond leida, et kui investeerida kinnisvarasse, ei olegi enam ühtegi teist head projekti, kuhu raha paigutada. Kui aga fond lubaks investoritel raha fondi juurde panna olenemata ajast, võib juhtuda, et raha jääks seisma, mis põhjustaks fondi kahjumlikkuse. Seetõttu peab kinnisvaraga tegelev fond olema kinnine ja ei tohiks lasta välja uusi osakuid.

Tuntumaid lepingulisi investeerimisfonde on pensionifondid. Pensionifondid on samuti varakogumid, mille eesmärk on suurendada fondis osalevate isikute sissetulekut pensionieas kui ka töövõimetuse korral. See tähendab seda, et fondidesse sissemakseid tegevad inimesed koguvad endale ise pensionit ning täiendav sissetulek on võimalik juba

---

⁹ Lukas, A., Roosa, K., „Fondiosak“ – Zirnask, V., *Väärtpaberite teejuht* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2008), lk 63-89, lk 70.

¹⁰ Tarkinvestor, „Kinnised fondid“, www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Kinnised_fondid (10.12.2013).

alates 55. eluaastast¹¹. Mujal Euroopa Liidus ja OECD riikides kasutatakse aktiivselt pensionisüsteemi toetava tööriistana ettevõttepensionit (tööandjapensionit), mida võiks defineerida järgmiselt: tööandjalt töötajale või töötajate ühendusele suunatud pikaajaline rahaliste vahendite akumulereerimise süsteem, millega soovitakse kompenseerida töötaja panust ettevõttesse pensionile jäädes, et säilitada tema sotsiaalne ja finantsiline kindlustatus¹².

Aktsiaseltsina asutatud fond on juriidiline isik. Aktsiaselts on reguleeritud äriseadustikus. Kui aktsiaseltsi tegevusala võib ise määrata, siis aktsiaseltsina asutatud fondi suhtes on rangelt keelatud valida tegevusala. Fondi tegevusalaks võib olla üksnes aktsiate väljalaske teel saadud raha investeerimine tulu saamise eesmärgil¹³.

Tavapärasel aktsiaseltsil on aktsiad, nii ka aktsiaseltsina asutatul fondil, kuid fondi aktsiate kohta ei kohaldata äriseadustiku § 229 lõiget 2¹⁴. See tähendab seda, et fondi aktsiad on küll vabalt võõrandatavad, kuid põhikirjaga ei saa ette näha teiste aktsionäride ostueesõigust. Aktsiaselts ja aktsiaseltsina asutatud fond erinevad veel sellepoolest, et fond ei või välja lasta eelisaktsiaid ja vahetusõlakirju, kuid aktsiaselts saab. Aktsiaseltsi saab ümber kujundada fondiks, kui selleks on soov ja selle poolt on kõik aktsionärid. Kui aktsiaselts on end ümber kujundanud fondiks, peab tal olema fondivalitseja.¹⁵ Ilma fondivalitsejata ei saa fond tegutseda investeerimisfondina.

Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondi aktsia hind kujuneb järelturul ning seetõttu ei pea selle hind olema seotud fondi aktsia puhasväärtusega. Samuti ei ole fondil kohustust emiteerida investori taotlusel uusi aktsiaid.¹⁶ Puhasväärtuse määrab ära vähemalt kord aastas fondivalitseja ning avaldama seda fondile. Puhasväärtus aga ei ole määrav kauplemise hetkel. Põhjuseks on see, et aktsia hind kujuneb organiseeritud turul ehk börsil, kus tegeletakse igapäevaselt väärtpaberite kauplemisega. Hinda mõjutavad maailma majanduses toimuvad sündmused tervikuna.

---

¹¹ Tulumaksuseadus¹, 15.12.1999, jõustunud 01.01.2000 RT I 1999, 101, 903 ... RT I, 23.12.2013, 23, § 21 lg 4.

¹² Järve, A., „Tööandjapensioni võimalikkusest Eestis“ (2014), www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1516 (04.04.2014).

¹³ Investeerimisfondide seadus¹, § 189 lg 1.

¹⁴ Äriseadustik¹, 15.02.1995, jõustunud 01.09.1995 – RT I 1995, 26, 355 ... RT I, 21.03.2014, 21, § 229 lg 2.

¹⁵ Investeerimisfondide seadus¹, § 191 lg-d 1,2.

¹⁶ Finantsinspeksioon, „Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond“, www.fi.ee/index.php?id=12187 (10.12.2013).

Enne fondi registreerimist äriregistris või tegutseva aktsiaseltsi puhul tuleb aktsiaseltsi põhikirja muudatuste registreerimist äriregistris fondi asutamine või põhikirja muudatused kooskõlastada Finantsinspeksiooniga¹⁷. Finantsinspeksiooniga on vajalik kooskõlastada, et hajutada riski ja veenduda, et fondil on piisavalt ressursse. Kapitali olemasolu on oluline, kuna ilma vahenditeta ei saaks fond tegutseda seaduses määratud tegevusalal. Fond eesmärk on raha investeerida, et teenida tulu ja kasvatada kapitali.

Lepingulisel fondil ning avalikul aktsiaseltsina asutatud fondil peab olema deponoorium¹⁸, mis hoiab fondi vara ning täidab muid talle seadusega pandud ülesandeid, kuid deponooriumi olemasolu ei ole nõutav aktsiaseltsina asutatud fondide, lepinguliste riskikapitalifondide ja lepinguliste kinnisvarafondide puhul, kui need ei ole avalikud fondid¹⁹. Lepingulise fondi ja avaliku aktsiaseltsina asutatud fondi vahel sõlmitakse deponooleping. Depoolepingu kohaselt fondi vara antakse deponooriumile hoiule ja deponoorium kohustub sellega tegema tehinguid vastavalt fondivalitseja korraldustele ja deponoolepingus ettenähtud tingimustele²⁰.

Depoosooriumi tegevuse eest on nõutav tasu, mis kaasneb iga teenuse või tegevusega, kui isik soovib, et teine isik haldaks tema eest toiminguid. Depoosooriumil on õigus saada tasu investeerimisfondide seaduse §-des 95 ja 96 nimetatud teenuste osutamise eest ja hüvitist nende teenuste osutamisel tehtud kulutuste eest vastavalt fondi tingimustele, deponoolepingule või fondivalitseja korraldusele²¹. Depootasu tasutakse fondi või fondivalitseja arvel. Depootasu määr väljendatakse protsendina fondi varade puhasväärtusest ehk lähtutakse igapäevasest turuväärtusest. Depootasu täpne suurus määratakse deponoolepinguga fondi ja deponooriumi vahel.²²

Fond saab vaid siis tulu teenida, kui ta on sõlminud valitsemislepingu. Vastavalt valitsemislepingule on fondivalitsejal õigus fondi vara käsutada, hallata ja vallata. Valitsemislepingu kohaselt kohustub fond andma oma vara fondivalitseja käsutusse ja

---

¹⁷ Investeerimisfondide seadus¹, § 193 lg 1.

¹⁸ Depoosoorium on krediidiastutus või investeerimisühing, mis hoiab ja säilitab fondi raha, väärtpabereid ja muud vara vastavalt deponoolepingule ning teostab esmast järelevalvet fondi tegevuse seaduslikkuse üle.

¹⁹ Investeerimisfondide seaduse¹ § 92 lg-d 1, 7.

²⁰ *Samas*, § 93 lg 1.

²¹ Investeerimisfondide seaduse¹, § 101.

²² *Samas*, § 205 lg-d 1, 2, 4.

fondivalitseja kohustub vastavalt fondi põhikirjale investeerima fondi vara deponooriumi kaudu fondile tulu teenimise eesmärgil²³.

Depoosoorium hoiab fondi vara, kui on sõlmitud eelnevalt depooleping. Depoolepinguga sätestatakse poolte õigused ja kohustused. Lähtuvalt depoolepingust kohustub fondivalitseja tegema tehinguid. Näiteks, kui fondivalitseja on AS LHV Varahaldus ja depoopank²⁴ on AS Swedbank, siis fondi vara on spetsiaalsel kontol AS Swedbank'is. Depoolepingu sisu on see, et AS Swedbank on kohustatud hoidma fondi varasid oma kontol ja peab teostama järelevalvet AS LHV Varahalduse kui fondivalitseja üle. Kui midagi fondivalitseja või fondijuhiga juhtub, on varad igal juhul depoopangas ning eksinud fondijuhilt/fondivalitsejalt võetakse õigus fondi varasid edaspidi käsutada - varadega tegeleb edasi depoopank, kes otsib uue sobiva fondivalitseja. Investoreid see ei puuduta, kuna varad on endiselt depoopangas.

Fondi arvel makstakse fondivalitsejale tasu fondi valitsemise eest (valitsemistasu) ja deponooriumile tasu osutatud teenuste eest (depootasu)²⁵. Autor võttis näitena LHV Täiendava Pensionifondi Emissiooniprosppekti. Fondivalitsejale makstakse fondi arvelt valitsemistasu, mis on 1% fondi varade turuväärtusest aastas. Fondi deponooriumile makstakse üldjuhul fondi arvelt (II samba pensionifondidel fondivalitseja arvelt) igakuist depootasu. Depootasu on väljendatud protsendina aastas fondi aktive igapäevasest turuväärtusest, kuid mitte vähem kui depootasu alammäära ulatuses. Depootasu aastane määr on 0,12%. Depootasule (v.a II samba pensionifondidel) lisandub käibemaks seaduses sätestatud määras.²⁶

Fondi juhatus teostab valitsemislepingus ettenähtud ulatuses ja korras järelevalvet fondivalitseja fondiga seotud tegevuse üle. Kui fondil on deponoorium, teostab fondi juhatus depoolepingus ettenähtud ulatuses ja korras järelevalvet deponooriumi tegevuse üle.²⁷ Mitte ainult depoopank ei teosta järelevalvet fondivalitseja üle, vaid ka fond ise

---

²³ Finantsinspektsioon, „*Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond*“, www.fi.ee/index.php?id=12187 (10.12.2013).

²⁴ Depoopangaks võib olla krediidasutuste seaduse alusel tegutsev krediidasutus, kellel on Eesti Panga poolt väljastatud tegevuslitsentsi kohaselt õigus teha depootehinguid. Depoopank säilitab fondi vara, teostab sellega arveldusi, peab selle kohta arvestust ja täidab muid ülesandeid vastavalt käesolevale seadusele ja depoolepingule.

²⁵ Investeerimisfondide seadus¹, § 150 lg 2, 3.

²⁶ LHV Pank, „Emissiooniprosppekt LHV täiendav pensionifond“ (2013), www.lhv.ee/images/files/docs/LHV_taiendav_pensionifond_prospekt_03012013.pdf (01.01.2014).

²⁷ Investeerimisfondide seadus¹, § 210.

kontrollib fondivalitseja ja depositeeriumi tegevust. Sellest järeldub, et kõik peale fondivalitseja teostavad järelevalvet tegevuse üle, mis on seotud fondiga.

Kokkuvõtvalt võib investeerimisfondide olulisemad tunnused välja tuua järgnevalt. Lepingulise investeerimisfondi puhul ei ole tegemist juriidilise isikuga, vaid varakogumiga. Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond on juriidiline isik ja fond, mis saab tegutseda vaid fondivalitseja abil. Lepinguline investeerimisfond on oma olemuselt seltsing, mis on asutatud lepingulise ühinemise teel, et teenida tulu. Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondi tegevusalaks võib olla üksnes aktsiate võõrandamisest saadud raha investeerimine, mille eesmärk on teenida tulu. Investeerimisfondil peab olema fondivalitseja, kes korraldab fondi vara investeerimist. Avalikul aktsiaseltsina asutatud fondil peab olema depositeerium, mis hoiab fondi vara vastavalt depositeeringule ja mille eest nõutakse depositeerimise, mis on käibemaksuga maksustatud. Fondi tootlikkus sõltub fondijuhist, kuna fondijuht teeb investorite rahaga tehinguid. Sellest järeldub, et fondiosakute omanike tootlus sõltub fondijuhi rahapaigutusest. Fondi tootlus aga ei ole kindel, seega võib fondijuhi rahapaigutuse investering kasumit kui ka kahjumit teenida. Investoritel on õigus saada kasumit vastavalt oma panusele ehk fondiosakute suurusele.

1.2. Eurofondi regulatsioon

Eurofond on avalik ja avatud lepinguline investeerimisfond. Eurofond on investeerimisfond, mis võimaldab Euroopa Liidus kehtestatud ühtsetele standarditele fonde valitseda piiriülevalt. See tähendab seda, et fondivalitseja saab asuda ühes ja investeerimisfond teises liikmesriigis. Rahvusvaheliselt on eurofond tuntud UCITS (*The Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities*) fondi nimena.

Investeerimisfondid eksisteerisid Euroopas juba 19. sajandi lõpus. Pärast Teist maailmasõda reguleerisid investeerimisfonde palju erinevaid rahvusvahelisi seaduseid. Esimene alus investeerimisfondide direktiivile loodi 1980-ndatel, kui loodi UCITS I. Direktiiviga 1985/611/EMÜ loodi ühised reeglid liikmesriikide vahel, mis kaitsesid investoreid.²⁸ Direktiivi eesmärk on pakkuda ühelt poolt laiemaid investeerimisvõimalusi investoritele ja teiselt poolt suuremaid tegutsemisvõimalusi investeerimisfondide

---

²⁸ Muller, C., Ruttians, A., „UCITS – a short history“, *A practical guide to UCITS funds and their risk management* (Edi. pro, 2013) lk 7-9, lk 7.

fondivalitsejatele. Samuti ühtseid reegleid investeerimisfondide varade investeerimisele, investori kaitsele, varade piiriülesele pakkumisele.

Investeerimisfondide seaduses on kasutuses mõiste eurofond, mis on avalik avatud lepinguline fond²⁹. Eurofond on rahvusvaheliselt tuntud kui UCITS fondi nimena, (nimetatakse investeerimisfondide direktiivi 85/611/EMÜ) mis võeti vastu 1985. aastal ja vastab Eestis või mõnes teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud fondi nõuetele³⁰. Investeerimisfondi direktiivist (UCITS) tulenevatele ühistele reeglitele on piiriüleste osakute levitamine liikmesriikide vahel muutunud lihtsamaks ja ühtlustanud konkurentsitingimusi Euroopa Liidus³¹.

Direktiivist 85/611/EMÜ tuleneb, et eurofondi peamine eelis seisneb selles, et tema osakuid saab lihtsustatud korras ja vastastikuse tunnustamise režiimi abil pakkuda teistes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikides ehk teisisõnu omab eurofond niinimetatult “piiriülest passi”. Fondi, mille osakuid või aktsiaid pakutakse avalikult vastavalt investeerimisfondide seaduse §-s 217³² sätestatule, on avalikult pakutav fond. Ehk kui fondi osakuid pakutakse näiteks üksnes kitsale ringile professionaalsetele investoritele, ei ole tegemist avalikult pakutava fondiga.

Investeerimisfondis kaubeldakse investeerimisfondi osakutega, mida kitsamalt saab liigitada väärtpaberiteks. Väärtpaberi mõiste on välja toodud väärtpaberituru seaduse §-s 2. Väärtpaber kujutab endast kaubeldavat varalist õigust. Väärtpabereid võib laias laastus liigitada fikseeritud tulumääraga väärtpaberiteks (võlakirjad) ja äriühingute või varakogumite osalusteks (aktsiad, osad, investeerimisfondi osakud).³³

Investeerimisteenuseid ja väärtpaberite hoidmist võivad püsiva tegevusena osutada üksnes investeerimisühingud, pangad ja välispankade filiaalid, fondivalitsejad, kindlustusseltsid, samuti Rahandusministeerium, Eesti Pank, Tagatisfond ja väärtpaberite keskregistri pidaja. Investeerimisühingul peab olema vastava teenuse osutamiseks tegevusluba.

---

²⁹ Investeerimisfondide seadus¹, § 4 lg 2.

³⁰ Council Directive 85/611/EEC of 20 December 1985 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS), OJ L 375, 31.12.1985.

³¹ Viitala, T., „*Secondary Law – UCITS Directive*“, *Taxation of Investment Funds in the European Union*, (IBFD – Academic Council, 2004) lk 29-34, lk 30.

³² Investeerimisfondide seadus¹, § 217.

³³ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne*, (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 441.

Investeeringisühing on aktsiaselts, mille püsivaks tegevuseks on kolmandatele isikutele investeerimisteenuste osutamine kas eraldi või koos investeerimise kõrvalteenustega.³⁴

Euroopa Liidu lepinguriigi eurofondi osakuid võib Eestis pakkuda kui pakkumine vastab investeerimisfondide seaduses eurofondi kohta sätestatud nõuetele ning on tagatud osakuomanikele lepinguriigi eurofondist väljamaksete tegemise võimalikkus ning osakuomanike võimalus nõuda osakute tagasivõtmist või tagasiostmist ja osakule vastava summa väljamaksmist ja teabe avalikustamine lepinguriigi eurofondi kohta viidatud seaduses eurofondi kohta sätestatud korras ja ulatuses. Kui eurofond soovib oma osakuid pakkuda Eesti Vabariigis, tuleb esmalt esitada teavituskiri eurofondi päritolu liikmesriigi pädevale järelevalveasutusele. Teavituskiri peab endas hõlmama teavet eurofondi osakute turustamiskokkulepete kohta. Koos teavituskirjaga edastab eurofond oma päritolu liikmesriigi pädevale järelevalve asutusele ka kehtivad andmed ning dokumendid.³⁵

Fondi valitsemine üldiselt investeerimisfondide seaduse kohaselt on fondi vara investeerimine, mis seisneb fondi investeerimispoliitika kindlaksmääramises ja investeerimisotsuste tegemises fondi vara paigutamisel, fondi osakute või aktsiate väljalaske ja tagasivõtmise või tagasiostmise korraldamine, vajaduse korral omandiõigust tõendavate dokumentide väljastamine fondi osakuomanikule või aktsionärile, fondi aktsionäridele või osakuomanikele vajaliku teabe edastamine ning muu klienditeenindus, fondi aktsiate või osakute turustamise korraldamine, fondi vara arvestuse pidamine ning lepingulise fondi raamatupidamise korraldamine, fondi vara puhasväärtuse määramine, fondi osakute või vajaduse korral aktsiate registri pidamise korraldamine, fondi tulu arvestamine ning tulu jaotamise korraldamine fondi aktsionäride või osakuomanike vahel, fondivalitseja ja fondi tegevuse seadusele ja muudele õigusaktidele vastavuse jälgimine, sealhulgas asjakohase sisekontrollisüsteemi rakendamine, käesolevas lõikes nimetatutega otseselt seotud tegevused.³⁶

Investeeringisfondide seadusest tulenevalt peab eurofondil olema fondivalitseja. Eurofondi fondivalitseja võib osutada investeerimisfondide seadusest tulenevalt investeerimishindamise teenust kliendi jaoks fondi osakute või aktsiate hoidmist, kui

---

³⁴ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne*, (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 439.

³⁵ Finantsinspeksioon, „Euroopa Liidu lepinguriigi eurofondi osakute pakkumise registreerimine“, www.fi.ee/?id=11806 (04.04.2014).

³⁶ Investeeringisfondide seadus¹, § 10 lg 1.

fondivalitsejale on antud väärtpaberiportfelli valitsemise õigus³⁷. Kui fondivalitseja pakub eurofondi valitsemise teenust välisriigis ehk teises lepinguriigis, siis peab sellest teavitama Finantsinspektsiooni³⁸.

Valdav osa Eestis registreeritud fondidest on hetkel juba eurofondid investeerimisfondide seaduse § 4 tähenduses. Tegemist on väga selgelt reguleeritud investeerimistootega, mis tagab, et Eestis registreeritud eurofond on tunnustatud sellisena ka kõikides teistes liikmesriikides.³⁹

Eestis asutatud eurofondi osakuid saab avalikult pakkuda teises lepinguriigis. Avalikult võib pakkuda üksnes sellise fondi aktsiaid või osakuid, mille tingimustes või põhikirjas on sätestatud, et tegemist on avaliku fondiga⁴⁰. Avalikult pakkumise hulka kuuluvad igasuguse teabe edastamine tingimuste osas ja pakutavate osakute või aktsiate kohta. Eesmärk on osakute ja aktsiate müük, see tähendab, muu fond omandaks teise fondi osakuid või aktsiaid. Eestis asutatud eurofondi puhul peab fondivalitseja enne avalikku pakkumist esitama Finantsinspektsioonile kirjalikus või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ingliskeelse pakkumise teate, mis kindlasti sisaldaks järgmisi andmeid: osakute turustamise kava lepinguriigis, kus neid soovitakse pakkuda (edaspidi *sihtriik*), turustatavate osakute liikide nimetused, kui fondil on eriliigilised osakud ja märge selle kohta, kas sihtriigis turustab fondi osakuid sama fondivalitseja, kes valitseb fondi Eestis⁴¹.

Kui investeerimisfond tahab avalikult pakkuda investeerimisfondi osakuid, siis peab selleks eelnevalt koostama prospekti. Fondi prospekt sisaldab investeerimise strateegiat, riske, fondi tegevustulemust, jaotamise poliitikat, tasusid ja kulusid ning fondi valitsemist⁴². Lühidalt öeldes on investeerimisfondi prospekt dokument, kus on välja toodud kõige olulisem informatsioon fondi kohta. Investeerimisfondide seaduse kohaselt tuleb avaliku fondi osakute kohta koostada prospekt, eurofondi osakute puhul tuleb alati lisaks prospektile koostada ka põhiteave, mille esitab fondivalitseja

---

³⁷ *Samas*, § 9 lg 1 p-d 1, 2, 3, § 13 lg 2.

³⁸ Investeerimisfondide seadus¹, §-d 30-33.

³⁹ Finantsinspektsioon, „*Investeerimisfondid*“, www.fi.ee/?id=2975 (04.04.2014).

⁴⁰ Investeerimisfondide seadus¹, § 217 lg 3.

⁴¹ *Samas*, § 33¹ lg 1.

⁴² Investopedia, „*Prospectus*“, www.investopedia.com/terms/p/prospectus.asp (8.04.2014).

Finantsinspeksioonile⁴³. Põhiteave on lihtsustatud prospekt, mis sisaldab lühidalt kokkuvõtet kõige tähtsamast informatsioonist.

Investeerides oma vara fondi, kannab klient vastutuse vara väärtuse kasvatamise eest professionaalidele. Investeerimisel aktsiafondidesse võib võita või kaotada. Fondide väärtus suureneb või väheneb. Ajastus otsustab. Aktsiakursid ei tõuse kogu aeg. Ajastus jääb alati investori otsustada.⁴⁴ Investeerimine on tegevus, mis on paratamatult seotud riskidega. Riskid võivad realiseeruda või ka mitte. Riskide avaldumist ei välista põhjalik ettevalmistus ja asjatundlikkus investeerimisteenuste osas. Investoril on kohustus tutvuda investeeringuga ja vajadusel saab otsida abi investeeringute nõustajatelt. Investoritele pakub kaitset ka fondivalitseja sisekontroll.

Fondivalitseja on kohustatud rakendama sisekontrolli meetmeid. Sisekontroll on eelkõige loodud investorite kaitseks. Fondivalitseja peab rakendama piisavalt sisekontrolli meetmeid, mis hõlmavad fondivalitseja kõiki juhtimis- ja tegevustasandeid⁴⁵. Eurofondi fondivalitsejale rakendatakse täiendavaid nõudeid sõltumatu sisekontrolli osas, et tagada usaldusväärne ja tõhus riskijuhtimine, mis oleks kooskõlas investorite huviga.

Eurofondi fondivalitseja sisekontrolli süsteemi kuulub vähemalt vastavuskontrolli funktsioon ja käesolevas lõikes sätestatud juhul siseauditi funktsioon. Eurofondi fondivalitseja kehtestab õiguslikud, tehnilised ja organisatsioonilised meetmed sõltumatu vastavuskontrolli ning sõltumatu siseauditi funktsiooni täitmiseks, kui see on eurofondi fondivalitseja äritegevuse laadi, ulatust ja keerukuse astet arvestades vajalik ja proportsionaalne.⁴⁶ Siseauditi funktsiooni olemasolul määrab eurofondi fondivalitseja siseeskirjadega siseauditi funktsiooni täitmise korra⁴⁷.

Kui lepingulisel ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondi deponitöömiks võib olla krediitiasutus, investeerimisühing, välisriigi krediitiasutus või investeerimisühing, siis eurofondil võib olla deponitöömiks üksnes krediitiasutus. Eurofondi deponitööm peab olema kantud aktsiaseltsina või filiaalina Eesti äriregistrisse⁴⁸.

---

⁴³ Investeerimisfondide seadus¹, § 219 lg-d 1, 3, 6.

⁴⁴ Saario, S., Oht varitseb ka fondiinvestoreid“, *Investeerimisraamat* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2009), lk 174-182, lk 174.

⁴⁵ Investeerimisfondide seadus¹, § 58 lg 1.

⁴⁶ *Samas*, § 58¹ lg 1.

⁴⁷ Investeerimisfondide seadus¹, § 58¹ lg 8.

⁴⁸ *Samas*, § 92 lg-d 1, 3, 4, 5.

Fondivalitseja peab hoidma fondi vara lahus enda ja teiste tema poolt valitsetavate fondide varaga, sellepärast peabki fondivalitseja sõlmima depositeoriumi. Varade lahususe põhimõte peab tagama investorite varade säilimise fondivalitseja ja depositeoriumi pankroti korral. Fondi vara ei kuulu fondivalitseja ega depositeoriumi pankrotivara hulka ja selle arvel ei saa rahuldada fondivalitsejate või depositeoriumi võlausaldajate nõudeid⁴⁹.

Depoolepingu suhtes on eurofondil samuti täiendavad tingimused. Kui Eestis asutatud eurofondi valitseb teise lepinguriigi fondivalitseja tuleb depoolepingus lisaks investeerimisfondide seaduse § 93 lõikes 2 sätestatule esitada: kogu teave, mida tuleb eurofondi, fondivalitseja ja depositeoriumi vahel vahetada seoses eurofondi osakute väljalaske ja tagasivõtmisega, ning depositeoriumi vahetamisel teabe ja dokumentide üleandmise tingimused ja kord, depoolepingu pooltele kohaldatavad info ja dokumentidega seotud konfidentsiaalsusnõuded, teave depoolepingu poolte rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud kohustuste täitmise ja vastutuse kohta, depoolepingule Eesti õiguse kohaldamine, teave, kas depoolepinguga on hõlmatud mitu eurofondi, ja nende loetelu⁵⁰.

Kokkuvõtvalt saab eurofondi regulatsioonist välja tuua järgneva. Eurofond on avalik avatud lepinguline fond, mida rahvusvaheliselt tuntakse nimena UCITS. Eurofondi peamine eelis seisneb selles, et tema osakuid saab lihtsustatud korras ja vastastikuse tunnustamise režiimi abil pakkuda teistes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikides ehk teisisõnu omab eurofond niinimetatult “piiriülest passi”. Eurofondi osakuid saab Eestis avalikult pakkuda kui pakkumine vastab investeerimisfondide seaduses eurofondi kohta sätestatud nõuetele. Eurofondil peab olema fondivalitseja, kes juhib investeerimistegevust ning lähtub riskide hajutamise põhimõtetest. Fondivalitseja peab hoidma fondi vara lahus enda ja teiste tema poolt valitsetavate fondide varast, selle kontrollimiseks peab fondivalitseja sõlmima depositeoriumi. Eurofondi fondivalitsejale rakendatakse täiendavaid nõudeid sõltumatu sisekontrolli osas, et tagada usaldusväärne ja tõhus riskijuhtimine, mis oleks kooskõlas investorite huviga.

---

⁴⁹ Investeerimisfondide seadus¹, § 100 lg 3.

⁵⁰ *Samas*, § 93¹ lg 1.

2. INVESTEERIMISFONDI VALITSEMISE KÄIBEMAKSU REGULATSIOON

2.1. Käibemaksu mõiste ja olemus

Käibemaks on Euroopa Liidus üles ehitatud lisandunud väärtuse maksuna. Mõiste „lisandunud väärtus” ei tähista mitte käibemaksu objekti (selleks on siiski kaupade ja teenuste käive), vaid käibemaksu kogumise tehnikat, mille oluliseks elemendiks on sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus. Käibemaks on oma olemuselt tarbimise ja kulutuse maks ning lõplikult tasub maksu teenuse tarbija või kauba ostja.

Eestis kasutusel olev käibemaks kehtestati lisandväärtuse maksuna esimesena Prantsusmaal 1954. aastal. Alates 1968. aastast toimib lisandväärtuse maks kõikides Euroopa Ühenduse (praegu Euroopa Liit) liikmesriikides. Euroopa Liidus (samuti ka Eestis) tähendavad „käibemaks“ ja „lisandunud väärtuse maks“ ühte ja sama, sest muid käibemakse ei lubata riiklikul tasandil rakendada. Mõiste „lisandunud väärtus“ ei tähista mitte käibemaksu objekti (selleks on siiski kaupade ja teenuste käive), vaid käibemaksu kogumise tehnikat, mille oluliseks elemendiks on sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus. Eestis kehtestati käibemaks Vabariigi Valitsuse 10.10.1990 määrusega nr 209, mis jõustus 1. jaanuaril 1991. Seadusega kehtestati käibemaks 1. jaanuarist 1992.⁵¹

Käibemaks on universaalne tarbimismaks, mis hõlmab kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid ja millega koormatakse igat müügietappi, vähendades maksukohustust eelmistel etappidel makstud maksu võrra. Käibemaks erineb muudest tarbimismaksudest selle poolest, et käibemaks hõlmab kõiki müügitasandeid ja maksuobjektiks on kauba või teenuse väärtus.⁵² Oma olemuselt on käibemaks mittekumuleeruv ja on üles ehitatud lisandunud väärtuse maksuna. Tegemist on maksuga, mis ei koorma ettevõtjaid. Kui äriühing müüb teenust või toodangut äriühingu poolt määratud hinnaga ja on käibemaksukohustuslane, siis ta lisab tootele või teenusele käibemaksu ja tasub selle riigile. Samuti võimaldab see maksutehniline võte rakendada sisendkäibemaksu mahaarvamist maksumaksjatele, kes kasutavad sisseostetud kaupu või teenuseid, kas otseselt või kaudselt oma ettevõtluses.

---

⁵¹ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 11.

⁵² Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009), lk 349.

Käibemaks on objektiivne maks. Käibemaksuobjektiks on rahaliselt hinnatav tarbimisväärtust omav teenus või kaup, mis antakse või osutatakse lõpptarbijale. Käibemaksu suurus sõltub kauba või teenuse liigist ja väärtusest, mitte maksumaksja isikust. Käibemaksuga maksustamisel ei oma tähtsust kasumiteenimise aspekt – s.t kas ostja või müüja teenib tehingu pealt tulu või kahjumit.⁵³ Kõik kaubad ja teenused peavad olema maksustatud ühtemoodi, sõltumata müüja õiguslikust vormist, asukohast või muudest omadustest⁵⁴.

Käibemaksu põhimõtete hulka kuulub neutraalsuse põhimõte, mille alusel tuleb kõik tarbimise vormid maksustada ühetaoliselt. Tarbija jaoks ei ole oluline, kas kauba või teenuse müüja on füüsiline või juriidiline isik, resident või mitteresident, eraõiguslik või avalik-õiguslik isik. Tarbitava kauba omadused ja tarbimisväärtus ei sõltu müüja õiguslikust vormist. Käibemaks on neutraalne siis, kui ettevõtjate käibemaksukohustus ja sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus on omavahel kooskõlas.⁵⁵

Neutraalsuse põhimõtte näol on tegemist käibemaksusüsteemi keskse põhimõttega. Kui aga juhtub nii, et maksumaksjal ei ole temast mitteolenevatel põhjustel lubatud maksustatava käibe tarbeks soetatud kaupadelt ja teenustelt sisendkäibemaksu täies ulatuses maha arvata, siis tekib käibemaksu kumulatsioon ning maksumaksja satub teistega võrreldes halvemasse olukorda⁵⁶. Euroopa Kohus on käsitlenud neutraalsuse põhimõtet väga mitmes kohtuvaidluses. Tähelepanuväärne kohtulahend on *Commission* ja *Italian Republic* vahel olnud kohtuasi, kus kohus märkis, et fiskaalse neutraalsuse põhimõtte näol on tegemist käibemaksusüsteemi keskse põhimõttega ja seda, et kuuenda direktiivi⁵⁷ artikkel 13B punkti c eesmärgiks on just välistada neutraalsuse põhimõttega vastuolus olevat topeltnmaksustamist⁵⁸.

Kohtuasjas *Wellcome Trust Ltd* ja *Commissioners of Customs & Excise* vahel, kus kohus rõhutas, et fiskaalne neutraalsus eeldab seda, et kõiki majandustehinguid tuleb käsitleda

---

⁵³ Kägi, K., Võimre, U., *Käibemaks*, (Tallinn: Äripäeva kirjastus, 2007), lk 16.

⁵⁴ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne*, (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 15.

⁵⁵ Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009), lk 354-355.

⁵⁶ *Samas*, lk 355.

⁵⁷ Põhjus, miks autor Kuuenda direktiivi välja toob, on selles, et Euroopa Kohtu lahendid on just Kuuenda Direktiivi tõlgendamisel tehtud.

⁵⁸ *Commission of the European Communities v Italian republic*, Case No 45/95, ECJ, Judgement, 25.06.1997, para. 15.

ühtemoodi⁵⁹. Kohtuasjas *Card Protection Plan Ltd ja Commissioners of Customs & Excise* vahel, kus kohus märkis, et fiskaalse neutraalsuse põhimõtte välistab seaduslike ja ebaseaduslike tehingute erineva käsitlemise⁶⁰. Eelnimetatud tähelepanekut on Euroopa Kohus välja toonud ka kohtuasjas *Fisher ja Finanzamt Donaueschingen*⁶¹.

Topeltmaksustamine tuleb neutraalsuse põhimõtte kohaselt välistada. Kõiki majandustehinguid tuleb käsitleda ühtemoodi. Seega tuleb käsitleda nii seaduslikke kui ka ebaseaduslikke majandustehinguid ühtemoodi tulenevalt käibemaksu neutraalsuse põhimõttest.

Probleemid tekivadki kui sisendkäibemaksu puhul rakendatakse piiranguid. Piirangute korral tekib käibemaksu kumulatsioon, kuigi käibemaksu Euroopa Liidus rakendatakse lisandunud väärtuse maksuna ja seetõttu peaks kumulatsioon olema välditav. Äriühingud, kes tegelevad finantsteenustega, jäetakse ebavõrdsesse olukorda, sest tarbimismaksu kohaselt ei tohi ettevõtteid käibemaksuga koormata, aga maksuvabade finantsteenuste osutajaid käsitletakse käibemaksu mõistes nagu lõpptarbijaid. Francis G. Jacobs, kes on Euroopa Kohtu kohtujurist, on öelnud, et finantsteenuste maksuvabastus tihti teatud ulatuses rikub neutraalsuse põhimõtte rakendamist⁶².

Käibemaks on kaudne maks, mis tähendab, et maksukoormust kannab tarbija, kes ostab teenust või kaupa. Maksu arvestajaks on pandud müüja, kes peab maksu riigile kokku koguma ja tasuma. Müüja peab kord kuus maksu arvestama ja tasuma selle maksu arvestamise kuule järgneval kuul. Eestis peab käibemaksu deklareerima maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks⁶³.

Käibemaksu üheks kandvaks ideeks on maksukoormuse suunamine riiki, kus toimub kauba või teenuse lõpptarbimine – sihtkohamaa põhimõtte. Sihtkohamaa põhimõtte näitab ilmekalt, et käibemaksuga koormatakse tarbimist, mitte kauba või teenuse tootmist. Maksukoormus kandub riiki, kus toimub toote sisuline tarbimine. Sellest printsiibist

---

⁵⁹ *Wellcome Trust Ltd v Commissioners of Customs & Excise*, Case No 155/94, ECJ, Judgement, 20.06.1996, para. 38.

⁶⁰ *Card Protection Plan Ltd ja Commissioners of Customs & Excise*, Case No 349/96, ECJ, Judgement, 25.02.1999, para. 35.

⁶¹ *Fischer vs. Finanzamt Donaueschingen*, Case No 283/95, ECJ, Judgement, 11.06.1998, para. 22.

⁶² *Commission of the European Communities v Italian republic*, Case No 378/02, ECJ, Judgement, 02.10.2003, para. 38.

⁶³ Käibemaksuseadus¹, § 27 lg 1.

lähtuvalt tuleb ekspordil rakendada nullmäära, s.t ekspordijale tuleb kauba soetamisel tasutud käibemaks tagastada. Kaupade ja teenuste import tuleb aga maksustada.⁶⁴

Sisendkäibemaks arvatakse maha maksustamisperioodil, millal kauba müüjal või teenuse osutajal tekkis käive käibemaksuseaduse § 11 kohaselt. Sisendkäibemaksu saab maha arvata vaid oma ettevõtluse tarbeks soetatud teenustelt või kaupadelt. Sisendkäibemaksu maha arvamise üheks eelduseks on nõuete kohase arve esitamine⁶⁵.

Käibemaksu objektiks on käive. Käibemaksu objekti võib laias laastus liigitada kaheks. Esiteks müügikäive (maksustatav käive), mille sisu on kauba võõrandamine ja teenuse osutamine. Teiseks ostukäive, mille sisu on kauba soetamine või teenuse saamine (KMS § 3 lõiked 4-6)⁶⁶. Samuti saab käivet liigitada veel teenuse käibeks ja kauba käibeks.

Kauba käive on sõnastatud KMS § 4 lg 1 – kauba võõrandamine ettevõtluse käigus, kauba omatarve, kauba toimetamine teise liikmesriiki oma sealse ettevõtluse tarbeks ja kauba sundvõõrandamine tasu ees. Teenuse käive on vastavalt KMS § 4 lõikele 1 teenuse osutamine ettevõtluse käigus ja teenuse omatarve. Omatarve on seaduses defineeritud ja tähendab teenuse puhul teenuse osutamist maksukohustuslase poolt oma töötajale, teenistujale või juhtimis- või kontrollorgani liikmele ning teenuse kasutamist maksukohustuslase (või tema töötaja, teenistuja või juhtimis- või kontrollorgani liikme) poolt ettevõtlusega mitteseotud otstarbel. Direktiivist tulenev teenuse käibe maksustamise üldine põhimõte on, et teenuse käive tekib ja ka selle maksustamine toimub teenuse tarbimise riigis.⁶⁷

2014. aastal on vastavalt käibemaksuseadusele kolm käibemaksumäära – 0%, 9% (kuni 31.12.2008 5%) ja 20% (kuni 30.06.2009 18%). 20% käibemaksumäär on Eestis standardmäär. 9% - määra kohaldatakse raamatutele, perioodikale (välja arvatud peamiselt reklaami või erakuulutusi avaldav või peamiselt erootilise või pornograafilise sisuga väljaanne), ravimitele ja majutusteenustele⁶⁸.

Käibemaksumäär 0% on praktikas termin, millega tähistatakse maksuvabastuse eriliiki. Erisus seisneb selles, et nullmääraga käive annab müüjale sisendkäibemaksu

---

⁶⁴ Kägi, K., Võimre, U., *Käibemaks*, (Tallinn: Äripäeva kirjastus, 2007), lk 17.

⁶⁵ Käibemaksuseadus¹, § 31 lg 1.

⁶⁶ Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009), lk 365.

⁶⁷ Nurk, A., „Teenuse käibemaksustamine“ (2005),

www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=57 (11.12.2013).

⁶⁸ Käibemaksuseadus¹, § 15 lg 2.

mahaarvamise õiguse. Nullmäär annab täieliku maksuvabastuse, sest sisendkäibemaksu mahaarvamise kaudu puhastatakse kogu kauba või teenuse omahind eelnevatel müügi-etappidel tasutud käibemaksust. Nullmäär on vajalik sihtkohamaa printsiibi rakendamiseks, sest eksporditud kaup või välismaale osutatud teenus maksustatakse teises riigis. Nullmääraga maksustatavate kaupade või teenuse loetelud on toodud käibemaksuseaduse § 15 lõigetes 3 ja 4.⁶⁹

Käibemaksu ei lisata maksuvabale käibele. Käibemaksuseaduses § 16 on loetelu, milliste teenuste ja kaupade käivet ei maksustata käibemaksuga. Nullmääraga käive annab sisendkäibemaksu maha arvamise õiguse, kuid maksuvaba käive ei anna õigust sisendkäibemaksu maha arvata. Maksuvaba toote tarbija maksab toote hinna sees kinni ka toote müüja poolt tasutud käibemaksu, sest mahaarvamata käibemaksu võrra suureneb toote omahind⁷⁰. Kui käibe tekkimise koht on kindlaks määratud, tuleb vaadata, ega ei ole tegemist maksuvaba käibega. Juhul kui teenuse käibe tekkimise koht ei ole Eestis, ei saa nullmäära rakendada maksuvaba käibena käsitatavate teenuste osas, vaid teenuste käive tuleb deklareerida maksuvaba käibena.⁷¹

Euroopa Komisjon on täheldanud, et finantstehingute maksuvabastuse eesmärgiks on vabastada käibemaksust tehingud, mis puudutavad otseselt finantsinstrumente, sest selliseid tehinguid on raske maksustada ning see võib krediidi andmist kallimaks muuta⁷².

Maksuvabastusi saab jagada kaheks – sotsiaalse eesmärgiga ning tehnilise iseloomuga maksuvabastused. Sotsiaalse iseloomuga maksuvabastuste (KMS § 16 lg 1) eesmärk on teenuse hinna alandamine, et muuta toodet tarbijale paremini kättesaadavaks. Loetelu hõlmab peaaesjalikult teenuseid. Tehnilise iseloomuga maksuvabastused (KMS § 16 lõiked 2 ja 2¹) põhiline eesmärk on vältida võimalikku topeltmaksustamist. Suurem osa maksuvabastuse objekte on kas maksevahend (nt postimark, maksumärk, loteriipilet) või investeringuobjekt (nt kinnisvara, väärtpaber, investeringukuld).⁷³

Maksuvaba käive saab tekkida kliendi nimel ja kliendi arvel või oma nimel ja kliendi arvel tehtud tehingutest finantsvaraga. Paljudel juhtudel on tegemist investeerimisteenusega.

---

⁶⁹ Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009), lk 394.

⁷⁰ Samas, lk 395.

⁷¹ Nurk, A., „Teenuse käibemaksustamine“ (2005),

www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=57 (10.12.2013).

⁷² Reiland, M., „Käibemaksust vabastatud finantsteenuste määratlemisest“ (2011),

www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1263#_ftnref8 (10.04.2014).

⁷³ Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009), lk 396-397.

Väärtpaberituru seaduse § 43 kohaselt on investeerimisteenusteks järgmised teenused: väärtpaberite omandamine või võõrandamine oma nimel ja kliendi arvel, väärtpaberite omandamine kliendi nimel ja arvel, väärtpaberitega tehingu tegemise korralduse vastuvõtmine kliendilt ja selle edastamine või täitmine kliendi arvel, väärtpaberitega oma nimel kauplemine, väärtpaberiportfelli valitsemine, väärtpaberite emiteerimise tagamine, väärtpaberite emiteerimise, avaliku pakkumise või väärtpaberite reguleeritud turule kauplemisele võtmise korraldamine. Sama seaduse § 44 loetleb investeerimise kõrvalteenused, milleks on väärtpaberite hoidmine kliendi jaoks, kliendile väärtpaberitehingute tegemiseks laenu andmine tingimusel, et laenuandja ise osaleb nimetatud väärtpaberitehingutes, väärtpaberite emiteerimisega ja selle tagamisega seotud teenused, nõustamine investeerimisel väärtpaberitesse, välisvaluutavahetusega seotud teenused, kui need on seotud investeerimisteenuste osutamisega.⁷⁴

Kui ettevõtja teeb rahaturu instrumentidega tehinguid oma arvel, siis teenitud finantstulu (väärtpaberite müügist või valuutakursi muutusest tekkinud kasum) jääb käibemaksu objekti hulgast välja, sest taolise tulu saamine ei ole ettevõtluseks KMS-i § 2 lg 4 tähenduses. Igal teenusel peab olema saaja. Väga raske on rääkida kellelegi teenuse osutamisest, kui väärtpaber ostetakse ühelt isikult ja müüakse hiljem teisele. Samuti tuleb arvestada sellega, et oma arvel hoitavatelt investeringutelt arvestatakse raamatupidamises tekkepõhiselt tulusid juba enne investeringu müümist. Oma arvel kauplemine võib olla teenuseks vaid siis, kui kauplemisest saadud tulu tuleb kellegagi jagada. Võlakirjadelt teenitud intressid kuuluvad igal juhul maksuvaba käibe koosseisu, sest võlakirja omanik annab emitendile laenu (st osutab teenust).⁷⁵

Käibemaksudirektiiv art 137 punkt a lubab vabatahtlikult finantsteenuseid maksustada. Vabatahtliku maksustamise viis ja kord on jäetud liikmesriikide hooleks. Direktiiv selle kohta täiendavaid ettekirjutusi ei tee ning võimalik, et just seetõttu on Eesti seadusesse investeerimisfondide valitsemine maksuvaba teenus.

KMS § 16 lõikest 3 tulenevalt võib ettevõtte maksuvaba käivet maksustada, kui ta on sellest kirjalikult Maksu-ja Tolliametit teavitanud. Vabatahtlik maksustamisõigus ehk optsioon on

---

⁷⁴ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne*, (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 439.

⁷⁵ *Samas*, lk 440.

antud ehitiste müügile ning üüri- ja rendikäivetele ja finantsteenustele⁷⁶. Kui maksuvaba käibe puhul ei saa sisendkäibemaksu maha arvata, siis vabatahtliku maksustamise puhul saab. Juhul kui ettevõtte kasutab soetatud kaupa või teenust oma ettevõtluses. Vabatahtliku maksustamine on oluline, et vältida topeltmaksustamist.

Kokkuvõtvalt võib käibemaksu olulisemad tunnused välja tuua järkevalt. Käibemaks on lisandunud väärtuse maks ja mittekumuleeruv tarbimismaks, mis hõlmab kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid. Käibemaks on kaudne maks, mille koormust kannab tarbija, kes ostab teenust või kaupa. Käibemaks on neutraalne maks, kus kõik tarbimise vormid maksustatakse ühetaoliselt (nii seaduslikud kui ka ebaseaduslikud). Käibemaks on perioodiline maks ning lähtub sihtkohamaa põhimõttest. Käibemaksuga maksustatakse kaupade, teenuste ja impordi käivet. Eestis kehtib hetkel kolm erinevat käibemaksumäära - 20%, 9% ja 0%. Nullmäära ja maksuvaba käibe vahe on see, et nullmäära puhul on õigus sisendkäibemaksu maha arvata. Käibemaksuseadus lubab mõningate teenuste ja kaupade maksuvaba käivet vabatahtlikult maksustada, kuid sellest peab eelnevalt kirjalikult Maksu- ja Tolliametit teavitama.

2.2. Euroopa Kohtu kohtupraktika investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamise kohta

Tulenevalt käibemaksuseadusest on investeerimisfondide valitsemine ja fondi valitsemisega seonduvate teenuste osutamine fondile käibemaksuvaba. Maksuvabastus tekitab probleeme investeerimisfondide valitsejatele. Ühise käibemaksusüsteemi eesmärk on tagada nõuetekohane ja arusaadav maksuvabastuse kohaldamine. Probleemid tekivad teenuste eristamisega, mis kuuluvad ja omavad maksuvabastusele iseloomulikke jooni ning millised teenused erinevad teistest teenustest.

Avatud investeerimisfonde käsitlev direktiiv 85/611/EMÜ tekitab mitmesuguseid avatud investeerimisfondide tegevuse reguleerimise probleeme, mida tuleb lahendada muude sätete abil. Direktiivi 85/611 puhul on tegemist Euroopa Kohtu poolt suhteliselt vähe käsitletud valdkonnaga. Käibemaksuga seoses on direktiiv olnud asjakohane, mille kohta

---

⁷⁶ Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne*, (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003), lk 400.

on olemas kohtulahendeid, kuid mitte selliseid lahendeid, kus Euroopa Kohus oleks tõlgendanud direktiivi sisulisi sätteid.

Mõistmaks investeerimisfondide valitsemise maksuvaba käivet, on oluline selgitada maksustatavat väärtust. Käibe maksustatava väärtuse ning kauba ühendusesisese soetamise ja saadava teenuse maksustatava väärtuse moodustavad kauba või teenuse müügihind ning kõik muu tasuna käsitatav, mille kauba võõrandaja või teenuse osutaja kauba ostjalt, teenuse saajalt või kolmandalt isikult kauba või teenuse eest on saanud või saab⁷⁷. Üldreegli kohaselt on käibe maksustatav väärtus kauba või teenuse eest makstav hind. Sellest lähtudes on maksustatav väärtus käibemaksu baas ehk summa, mille korrutamisel maksumääraga saadakse maksusumma.

Käibemaksuseaduse § 16 lõike 2¹ punkti 11⁷⁸ kohaselt ei maksustata käibemaksuga investeerimisfondi ja muu finantsjärelevalve alla kuuluva Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi investeerimisfondi valitsemist, sealhulgas fondivalitseja ülesannete edasiandmise korral fondi valitsemisega seonduvate teenuste osutamist fondile. Käibemaksuseaduse § 16 lõike 2¹ punkti 11 alusel ei maksustata käibemaksuga finantsteenust krediidasutuste seaduse § 6 lõike 1 punktis 11⁷⁹ nimetatud finantsteenust ning samuti investeerimisfondide seaduses sätestatud fondi valitsemist avalike investeerimisfondide puhul, mille hulgas on ka pensionifondide valitsemine.

Käibemaksudirektiivi IX jaotises on loetletud maksuvabastused. Artiklis 135 punkti 1 lõike g⁸⁰ kohaselt vabastatakse käibemaksust eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine. Artikkel 137 punkt 1 lõige a annab liikmesriikidele valikuõiguse maksustamise suhtes investeerimisfondidele. Eesti kasutas seda võimalust maksimaalselt ja seetõttu on kõik avalike investeerimisfondide valitsemine ja nõustamine maksuvaba.

Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku võtta vastu nii direktiiv, mis muudaks direktiivi 2006/112/EÜ kindlustus- ja finantsteenuste käibemaksustamise osa, kui ka määruse, mis näeks ette rakendusmeetmed seoses kindlustus- ja finantsteenuste käibemaksustamisega ning sisaldaks käibemaksust vabastatud teenuste ulatuse määratlusi.

---

⁷⁷ Käibemaksuseadus¹, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 25.10.2012, 17, § 12 lg 1.

⁷⁸ *Samas*, § 16 lg 2¹ p 11.

⁷⁹ Krediidasutuste seadus¹, 09.02.1999, jõustunud 01.07.1999 – RT I 1999, 23, 349 ... RT I, 29.06.2012, 12, § 6 lg 1 p 11.

⁸⁰ Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006, on the common system of value added tax, OJ 2006 nr L 347/1, 11.12.2006.

Mõlema puhul tehti põhjalik ettevalmistus, mille käigus arutati ka pensionifonde ja nende käibemaksustamist. Sellegipoolest ei ole reformis veel kokkuleppele jõutud. Lisaks teatas komisjon kohtuistungil, et sellist kokkulepet ei ole ka veel niipea oodata. Kuid olenemata sellest, milliseid muutusi kohaldatavas õiguses on või ei ole ette näha, peab Euroopa Kohus oma otsuseid tegema lähtuvalt õigusest, mis on jõus kõnealuste sündmuste toimumise ajal.⁸¹

Liikmesriikidel tekitab probleeme eriotstarbeliste investeerimisfondide määratlemisega. UCITS I direktiivist tulenevalt on liikmesriikidel teatav kaalutusõigus, kuid tuleb järgida käibemaksuvabastuse eesmärgi ning eelkõige neutraalsuse põhimõtte järgimist. Eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise maksust vabastamise kohta on olemas Euroopa Kohtu kohtulahendeid, mis selgitavad liikmesriikide kaalutusõigust, kuidas määratleda oma territooriumil asuvad fondid, mis kuuluvad maksuvabastuse kohaldamisalasse.

Tähelepanuväärne kohtulahend on Euroopa Kohtu otsus 28.06.2007 nr C-363/05 *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc The Association of Investment Trust Companies (ITC)* ja *Commissioners of HM Revenue and Customs* vahel. Vaidlus seisnes selles, et kui kaugele ulatub liikmesriikide määratlemispädevus ja kuidas mõjutab see käibemaksu neutraalsuse põhimõtet.

Selle asja lahenduses viitas Euroopa Kohus kuuendale direktiivile artikli 13 B osa punkti d alapunktile 6, kuna selle sätte tähenduses rikub liikmesriik neutraalse maksustamise põhimõtet, kui ta jätab teatavad fondid ekslikult maksuvabastusest kõrvale⁸². Liikmesriigid saavad kaalutusõiguse alusel otsustada, millised fondid kuuluvad eriotstarbeliste investeerimisfondide alla. Kaalutusõiguse kasutamisel peavad liikmesriigid aga järgima seda, et investoritel oleks lihtsustatud investeerimine investeerimisfondi ning tagama neutraalse maksustamise põhimõtte kinnipidamise eriotstarbeliste investeerimisfondide suhtes.⁸³

Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 viitab piisavalt täpsel viisil, et eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine tuleb käibemaksust vabastada. See säte

---

⁸¹ *ATP Pension Service A/S v Skatteministeriet*, Case No 464/12, ECJ, Opinion, 12.12.2013, para. 21.

⁸² *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc The Association of Investment Trust Companies v Commissioners of HM Revenue and Customs*, Case No 363/05, ECJ, Judgment, 28.06.2007, para. 51.

⁸³ *Samas*, para. 54.

kinnitab liikmesriikide kaalutlusruumi olemasolu, et fondide haldamise teenus vastab maksuvabastuse saamise kriteeriumitele.⁸⁴

Euroopa Kohus⁸⁵ leidis, et juhul kui liikmesriigid ei võta käibemaksudirektiivis sätestatud maksuvabastusi kohaselt üle siseriiklikku õigusesse, tekib maksumaksjal õigus käibemaksudirektiivi otse kohaldada. Siiski saavad liikmesriigid ise otsustada, mõne finantsteenuse käibemaksuvabastuse (nt eriotstarbeline investeerimisfond), sest käibemaksudirektiiv annab selleks õiguse.

Maksustamise aspektist lähtudes peavad liikmesriigid jälgima, et samalaadseid eriotstarbelisi investeerimisfonde koheldakse võrdselt. Selleks, et probleemi vältida, peab siseriiklikus õiguses piisavalt täpselt reguleerima, millised investeerimisfondid kuuluvad maksuvabastuse kohaldamisalasse ja millised mitte. Eesti Vabariik kasutas direktiivist tulenevat kaalutlusõigust ära maksimaalselt ja nimetas investeerimisfondide valitsemise käibemaksuvabaks.

Suurim probleem seisneb siiski selles, et investeerimisfondide valitsemise teenus koosneb osateenustest (jagunevad põhi- ja kõrvalteenusteks), mis põhjustavad teenuse osutajatele probleeme, kuna nende maksukäsitlus eraldi võetuna võib olla erinev. Investeerimisfondide direktiivis ei ole teenuste loetelu lõplik, mis tekitab probleeme, millised teenused kuuluvad maksuvabastuse kohaldamisalasse ja millised mitte. Osateenusteks võivad olla näiteks fondivarade investeerimise nõustamise teenus ja portfelli haldamine. Euroopa Kohus on teinud eelnimetatud kahe osateenuse kohta kohtuotsused.

Väljapaistev kohtulahend on Euroopa Kohtu otsus 19.07.2012 nr C-44/11 *Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst* ja *Deutsche Bank AG* vahel. Kohtuasi seisnes selles, kas väärtpaberite valitsemist (portfelli haldamine) saab liigitada käibemaksu vabastuse alla.

Euroopa Kohus viitas oma kohtupraktikale, et kui tehing koosneb mitmest erinevast osast, siis tuleb arvesse võtta kõiki asjassepuutuva tehingu toimumisel esinevaid asjaolusid. See on vajalik, et ühelt poolt kindlaks teha, kas tegemist on kahe või enama eraldi seisva teenuse või ühtse teenusega. Kui üht osa tuleb käsitada põhiteenusena ja teist

---

⁸⁴ *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc The Association of Investment Trust Companies v Commissioners of HM Revenue and Customs*, Case No 363/05, ECJ, Judgment, 28.06.2007, para. 59, 60.

⁸⁵ *Samas*, para. 54.

kõrvalteenusena, mida maksustatakse sarnaselt põhiteenusega, siis on tegemist ühtse teenusega.⁸⁶

Kohtuasjas koosnes portfelli haldamise teenus kahest teenusest, mida ei saa käsitada eraldi kui põhi- ja kõrvalteenusena. Nimelt ühelt poolt kliendi vara analüüsist ja järelevalvest ning teiselt poolt konkreetsemalt väärtpaberite ostmise ja müümise teenusest. Seega, tulenevalt asjaolust, et nimetatud teenust saab käibemaksuga maksustamise mõttes käsitada üksnes ühtse teenusena, ei saa see kuuluda direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse. Järelikult ei ole selline portfelli haldamine käibemaksust vabastatud.⁸⁷

Kohtuotsusest selgus, et väärtpaberite valitsemist (portfelli haldamine) ei saa liigitada käibemaksu maksuvabastuse kohaldamisalasse. Direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punkt f on täpne ja selgitab, et väärtpaberite haldamine ja hoidmine ei ole maksuvaba. Autori arvates peaks direktiivi 85/611 investeerimisfondide haldamisele omaste teenuste loetelu täiendada, et ei tekiks maksustamise küsimusi teatud teenuste suhtes.

Investeerimisfondile võidakse määrata väline fondivalitseja, kes võib pakkuda nõustamisteenuseid. See on tekitanud Euroopa Kohtus arutelusid, kas taolised investeerimisenõustamise teenused on maksuvabad või mitte.

Oluline lahend sellel teemal on Euroopa Kohtu otsus 07.03.2013 nr 275/11 *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH* ja *Finanzamt Bayreuth* vahel. Kohtuasi seisnes selles, kas investeerimisenõustamise teenused eriotstarbelise investeerimisfondi välise fondivalitseja poolt on käibemaksust vabastatud.

Kohtuasjast tulenes, et nõustamis- ja teavitusteenused ei ole loetletud direktiivi 85/611 II lisas, aga see ei takista nende lisamist kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 mõttes eriotstarbeliste investeerimisfondide „haldamisele” omaste teenuste kategooriasse, kuna direktiivi 85/611 artikli 5 lõige 2 rõhutab ise, et nimetatud loetelu „ei ole lõplik”. Lisaks veel see, kui maksustada kolmanda isiku investeerimisenõustamise teenus käibemaksuga, siis see oleks vastuolus neutraalse maksustamise põhimõttega. Neutraalse maksustamise põhimõttega vastuolus on see, kui tehakse vahet õiguspärastel ja õigusvastastel tehingutel. Kui kolmas isik osutab investeerimisfondi valitsejale

---

⁸⁶ *Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst v Deutsche Bank AG*, Case No 44/11, ECJ, Judgment, 19.07.2012, para. 18, 19.

⁸⁷ *Samas*, para. 27, 43, 46.

investeeringinõustamise teenust, siis see on maksuvaba isegi siis kui selleks ei olnud volitusi.⁸⁸

Välise fondivalitseja pakutud investeeringinõustamise teenused on maksuvabad. Taoline teenus ei ole lisatud eriotstarbeliste investeeringifondide haldamise omaste teenuste loetellu, aga see ei olegi lõplik. Direktiivis olevad sõnad „ei ole lõplik“ tekitavad liikmesriikidele küsimusi, kas maksustada teatud teenused või mitte. Samuti tekitab küsimusi liikmesriikidele mõiste „investeeringifondide haldamine“, sest ei teata, milliseid teenuseid haldamine hõlmab. Direktiivis peaks olema selgitatud mõistete tähendusi, et tagada ühine tõlgendamine. See tagaks selle, et liikmesriigid kohaldaksid direktiivist tulenevaid mõisteid siseriiklikusse õigusesse korrektselt.

Välise fondivalitseja ja tema osutatud teenuste kohta on Euroopa Kohtus arutletud mitmel korral. Probleemid tõusetuvad teenuste kuulumisega eriotstarbeliste investeeringifondide haldamise mõiste alla.

Tähelepanuväärne lahend on Euroopa Kohtu otsus 04.05.2006 nr 169/04 *Abbey National plc, Inscape Investment Fund ja Commissioners of Customs & Excise* vahel. Kohtusasi seisnes selles, kas kuuenda direktiivi 77/388 artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 tuleb tõlgendada nii, et fondide haldamis- ja raamatupidamisteenused, mida osutab kolmandaks isikuks olev fondivalitseja, kuuluvad selle sättes nimetatud eriotstarbeliste investeeringifondide haldamise mõiste alla.

Kohtuasjast tulenes, et haldamis- ja raamatupidamisteenuste osas tuleb kõigepealt määratleda osutatud teenuste sisu, mitte teenuse osutaja või saaja põhjal. Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkt 6 põhimõtteliselt ei välista seda, et eriotstarbeliste investeeringifondide haldamine jaguneb erinevateks teenusteks, mis kuuluvad eriotstarbelise investeeringifondi haldamise mõiste alla selle sätte mõttes ja mille suhtes kohaldatakse ettenähtud maksuvabastust isegi siis, kui neid osutab kolmandaks isikuks olev fondivalitseja. Selleks, et fondide haldamis- ja raamatupidamisteenuseid, mida osutab kolmandaks isikuks olev fondivalitseja, saaks käsitleda maksust vabastatud tehingutena kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 mõttes, peavad nad igakülgset hinnates moodustama eraldi terviku, mis täidab samas alapunktis 6 kirjeldatud teenusele omaseid ja olulisi ülesandeid. Fondide haldamis- ja raamatupidamisteenused,

---

⁸⁸ *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH v Finanzamt Bayreuth*, Case No 275/11, ECJ, Judgement, 07.03.2013, para. 25, 32, 33.

mida osutab kolmandaks isikuks olev fondivalitseja, kuuluvad eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise mõiste alla selle sätte mõttes siis, kui nad igakülselt hinnates moodustavad eraldi terviku ja kui nad on eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamisele omased ja olulised.⁸⁹

Euroopa Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ artikli 13 B osa punkti d lõiget 6 kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta tuleb tõlgendada nii, et eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamise ning vara ostu ja müügiga seotud nõustamis- ja teavitamisteenus, mida osutab kolmas isik, kujutab endast omase ja erilise laadiga „haldamise” tegevust, kui tuvastatakse, et teenus on autonoomne ja jätkuv, võrreldes teenuste saaja osutatud teenustega; selle tingimuse täitmist peab aga kontrollima siseriiklik kohus.⁹⁰

Kohtuasjast tulenes, et „investeerimisfondide haldamise“ mõiste hõlmab fondide haldamis- ja raamatupidamisteenuseid, kui seda osutab väline fondivalitseja. Kui kolmas isik osutab investeerimisfondile teenuseid nagu tulu suuruse ja fondiosakute või aktsiate hinna arvutamine, olemasoleva vara hindamine, raamatupidamine, tulude jaotamiseks deklaratsioonide ettevalmistamine, teabe ja dokumentatsiooni hankimine korrapärasteks aruanneteks ja maksude, statistika ja käibedeklaratsioonide esitamine ning samuti tulude prognoosimine, siis need teenused kuuluvad käibemaksudirektiivi artikli 13 B osa kohaldamisalasse. Oluline on see, et teenusel peavad olema direktiivis määratletud ülesanded. Investeerimisfondide valitsemise teenuste hulgas tekitab probleeme töandjapensionifondid, mida Eestis autori arvates kasutatakse harva, kuid vajab siiski tähelepanu. Küsimusi liikmesriikidel tekitab nimelt see, mil määral tuleb töandjapensionifonde käsitleda eriotstarbeliste investeerimisfondidena.

Euroopa Kohtu otsus 07.03.2013 nr 424/11 *Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd, National Association of Pension Funds Ltd, Ford Pension Fund Trustees Ltd, Ford Salaried Pension Fund Trustees Ltd, Ford Pension Scheme for Senior Staff Trustee Ltd ja Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs* vahel. Kohtusasi seisnes selles, kas töandja pensioniskeemide varad ja investeerimisfondid kuuluvad kuuenda direktiivi

---

⁸⁹ *Abbey National plc, Inscape Investment Fund v Commissioners of Customs & Excise*, Case No 169/04, ECJ, Judgement, 04.05.2006, para. 66, 67, 70, 72.

⁹⁰ *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH v Finanzamt Bayreuth*, Case No 275/11, ECJ, Opinion, 8.11.2012, para. 58.

artikli 13 B osa punkti d alapunktis 6 ja direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punktis g sätestatud mõiste „eriotstarbeline investeerimisfond” alla.

Liikmesriikidele antud õigust määratleda mõiste „eriotstarbeline investeerimisfond” tuleb teostada, järgides kuuenda direktiivi ja direktiivi 2006/112 kohaseid eesmäärke ja neutraalse maksustamise põhimõtet, mis on ühise käibemaksusüsteemi lahutamatu osa. Tuleb kindlaks teha, kas investeerimisfond, milles on tööandja pensionskeemi varad ühendatud kogumiks ja millel on sellised tunnused nagu põhikohtuasjas kõnealustel fondidel, on identne fondidega, mis kujutavad endast eriotstarbelisi investeerimisfonde. Fondid, mis on investeerimisfondid UCITS direktiivi mõttes, kujutavad endast eriotstarbelisi investeerimisfonde, millega on ette nähtud kapitali ühine investeerimine. Kohtuasjas olev fond ei ole avalikkusele avatud, vaid kujutab endast töökohaga seotud soodustust, mida tööandjad pakuvad vaid oma töötajatele. Selline fond ei ole seega identne fondidega, mis moodustavad eriotstarbelise investeerimisfondi.⁹¹

Kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 ja direktiivi 2006/112 artikli 135 lõike 1 punkti g tuleb tõlgendada nii, et investeerimisfond, mis ühendab kogumiks tööandja pensioniskeemide vara, ei kuulu nende sätete mõttes mõiste „eriotstarbeline investeerimisfond” alla, mille haldamise võib käibemaksust vabastada, kui skeemiga liitunud isikud ei kannu nende fondide haldamisega seotud riske ja kui sissemaksed, mida tööandja pensioniskeemi teeb, kujutavad endast tema jaoks vahendit täitmaks seadusest tulenevaid kohustusi oma töötajate ees.⁹²

Sellest tulenevalt saab järeldada, et tööandja pensionifondid ei kuulu mõiste eriotstarbeline investeerimisfond alla, kuna fond ei ole avalik ning riske fondi haldamisega ei kannu isikud, kes on liitunud pensionifondiga. Tööandja pensionifondide valitsemine ei ole käibemaksust vabastatud finantsteenuseks.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua järgneva, et Eestis ei maksustata investeerimisfondide valitsemist, kuigi liikmesriigid saavad ise otsustada, millised fondid kuuluvad eriotstarbeliste investeerimisfondide kohaldamisalasse. Tööandja pensionifondid ei kuulu mõiste „eriotstarbeline investeerimisfond” alla, kuna fond ei ole avalik ning riske fondi

---

⁹¹ *Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd, National Association of Pension Funds Ltd, Ford Pension Fund Trustees Ltd, Ford Salaried Pension Fund Trustees Ltd, Ford Pension Scheme for Senior Staff Trustee Ltd v Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs*, Case No 424/11, ECJ, Judgment, 07.03.2013, para. 18, 22, 23, 25.

⁹² *Samas* para. 29.

haldamisega ei kannu isikud, kes on liitunud pensionifondiga. Autori arvates peaks direktiivi 85/611/EMÜ investeerimisfondide haldamisele omaste teenuste loetelu täiendama, et ei tekiks maksustamise küsimusi teatud teenuste suhtes. Samuti tuleks defineerida mõiste „eriotstarbeline investeerimisfond” investeerimisfondide seaduses ning oleks vaja lahendada küsimus, mis on eriotstarbeliste investeerimisfondide „haldamine”. Haldamise mõiste tuleks lisada investeerimisfondide direktiivi. Probleeme lahendaks või leevendaks see, kui võetakse vastu Euroopa Nõukogu määrus, millega kehtestatakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) kindlustus- ja finantsteenuseid käsitleva osa rakenduseeskirjad.

KOKKUVÕTE

Lõputöö teemaks oli investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamine. Investeerimisfond on ühisteks investeeringuteks moodustatud varakogum või asutatud aktsiaselts. Euroopa Liidu Nõukogu käibemaksudirektiiv annab eriotstarbeliste investeerimisfondide puhul liikmesriikidele teatud diskretsiooni maksustamise suhtes, kui objektiivsete asjaolude pinnalt järeldub, et teenusele kohaldub finantsteenuse maksuvabastus.

Töö uudsus oli selles, et Euroopa Nõukogu on teinud 2011. aastal põhjaliku ettevalmistuse muuta käibemaksudirektiivis finantsteenuste maksustamise osa, kuid reformi ei ole veel lõpule viidud. Autorile teadaolevalt ei ole investeerimisfondide valitsemise maksustamist käibemaksuga varem Eestis teadustöö raames käsitletud.

Töö aktuaalsus oli see, et maksuvabastus põhjustab käibemaksu kumuleerumist. Finantsteenuste osutajad ei saa sisendkäibemaksu maha arvata. Seetõttu peavad käibemaksu kulu kandma teenuse osutajad, kellest on saanud lõpptarbivad, kuid see on vastuolus käibemaksu direktiivi olulisema põhimõttega - neutraalsuse põhimõttega. Euroopa Komisjon on teinud Euroopa Nõukogule ettepaneku muuta käibemaksudirektiivi, millega muuta finantsteenuste maksustamise käsitlust käibemaksudirektiivis.

Probleemiks investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamise puhul on see, et investeerimisfondide valitsemise teenus koosneb osateenustest, mis põhjustavad teenuse osutajatele küsimusi, kuna nende maksukäsitlus eraldi võetuna võib olla erinev. Sellest tekivad probleemid, kas sellised osateenused kuuluvad 2006/112/EÜ artikli 135 lõike 1 punkti g kohaldamisalasse, sest investeerimisfondide direktiivis ei ole teenuste loetelu lõplik, mis omakorda tekitab küsimusi, millised teenused kuuluvad maksuvabastuse alla ja millised mitte.

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamist.

Selleks, et eesmärki saavutada, püstitati neli uurimisülesannet. Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade lepingulistest ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondidest. Lepinguline investeerimisfond on varakogum, millel on seltsingu tunnused. Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond on juriidiline isik ja fond, mis saab

tegutseda vaid fondivalitseja abil. Lepinguline investeerimisfond on asutatud lepingulise ühinemise teel ning aktsiaseltsina asutatud investeerimisfondi tegevusalaks võib olla üksnes aktsiate müümise teel saadud raha investeerimine. Investeerimisfondil peab olema fondivalitseja, kes korraldab fondi vara investeerimist. Avalikul aktsiaseltsina asutatud fondil peab olema deponoorium, mis hoiab fondi vara vastavalt deponoolepingule ja mille eest nõutakse deponoatasu, mis on käibemaksuga maksustatud.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade eurofondide regulatsioonist. Eurofond on avalik avatud lepinguline fond, mida rahvusvaheliselt tuntakse nimena UCITS, mille osakuid saab lihtsustatud korras vastastikuse tunnustamise režiimi abil pakkuda teistes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriikides. Eurofondi osakuid saab Eestis avalikult pakkuda kui pakkumine vastab investeerimisfondide seaduses eurofondi kohta sätestatud nõuetele. Eurofondil peab olema fondivalitseja, kes peab hoidma fondi vara lahus enda ja teiste tema poolt valitsetavate fondide varast. Selle kontrollimiseks peab fondivalitseja sõlmima deponooriumi. Eurofondi fondivalitsejale rakendatakse täiendavaid nõudeid sõltumatu sisekontrolli osas, et tagada usaldusväärne ja tõhus riskijuhtimine, mis oleks kooskõlas investorite huviga.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade käibemaksu mõistest ja olemusest ning analüüsida Euroopa Kohtu kohtupraktikat neutraalsuse põhimõtte kohta. Käibemaks on lisandunud väärtuse maks ja mittekumuleeruv tarbimismaks, mis hõlmab kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid. Käibemaks on kaudne maks, mille koormust kannab tarbija, kes ostab teenust või kaupa. Käibemaks on perioodiline maks ning lähtub sihtkohamaa põhimõttest. Käibemaks on neutraalne maks, kus kõik tarbimise vormid maksustatakse ühetaoliselt (nii seaduslikud kui ka ebaseaduslikud). Topeltnmaksustamine tuleb neutraalsuse põhimõtte kohaselt välistada. Kõiki majandustehinguid tuleb käsitleda ühtemoodi. Nullmäära ja maksuvaba käibe vahe on see, et nullmäära puhul on õigus sisendkäibemaksu maha arvata. Käibemaksuseadus lubab mõningate teenuste ja kaupade maksuvaba käivet vabatahtlikult maksustada, kuid sellest peab eelnevalt kirjalikult Maksu- ja Tolliametit teavitama.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida Euroopa Kohtu kohtupraktikat investeerimisfondide valitsemise käibemaksuga maksustamise kohta. Käibemaksudirektiiv annab diskretsiooniõiguse liikmesriikidele investeerimisfondide maksustamise suhtes. Eesti kasutas antud võimalust maksimaalselt ning lähtuvalt käibemaksuseaduse § 16 lõike 2 punkti 11 kohaselt on investeerimisfondide valitsemine käibemaksuvaba. Käibemaksuga

on maksustatud teenused, mida saab käsitada üksnes ühtse teenusena ja mis ei kuulu käibemaksudirektiivi 2006/112/EÜ artikli 135 lõike 1 kohaldamisalasse. Tööandja pensionifondid ei kuulu mõiste eriotstarbeline investeerimisfond alla.

Lõputöö eesmärk saavutati. Autor analüüsis investeerimisfondide valitsemisekäibemaksuga maksustamist. Analüüsi tulemusena selgus, et investeerimisfondide valitsemise teenuseid, mida saab käsitleda üksnes ühtse teenusena, ei kuulu käibemaksudirektiivi maksuvabastuse kohaldamisalasse. Teenused, mis moodustavad eraldi terviku, saab käsitleda käibemaksust vabastatud tehingutena.

Täiendavalt vajaks analüüsi aktsiate ja investeerimisfondi osakute käibemaksuga maksustamise regulatsioon.

SUMMARY

The title of the thesis is „The imposition of value added tax on managing investment funds“. The thesis is written in Estonian and consists of 39 pages. The author has referred to 33 sources, including literature, legislation and court decisions.

The subject is actual because the exemption produces the accumulations of VAT. The exemption does not allow deducting the input VAT from taxable turnover. The exemption for financial services causes input VAT costs to the provider of financial services. This is at variance with the most important principle of VAT – the principle of neutrality. Investment fund managing consists of principal and ancillary services that cause problems to the provider of financial services because there may be a difference in VAT treatment. The Commission proposed an extensive preparatory work in 2011 to amend Directive 2006/112 regarding the treatment of financial services, but no agreement has been reached on the reform.

The aim of the graduation thesis is to analyse the imposition of value added tax on managing investment funds. To achieve this aim the author:

1. Provides an overview of the common fund and a fund founded as a public limited company.
2. Provides an overview of the UCITS regulation.
3. Provides an overview of the concept and nature of VAT and analyses the European Court of Justice case law on the principle of neutrality.
4. Analyses the European Court of Justice case law on VAT treatment of the investment fund management.

The objective of the thesis was achieved. It appeared that Member States have discretion in defining the funds located on their territory, which are covered by the notion of “special investment funds” for the purposes of the exemption provided for by the provision. Fund management services, which may be taken into account for VAT purposes only as a whole, it cannot be in the exemption of the VAT Directive. Services, viewed broadly, form a distinct whole, fulfilling in effect the specific, essential functions of a service, can be considered as VAT-exempt transaction.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. *Abbey National plc, Inscape Investment Fund v Commissioners of Customs & Excise*, Case No 169/04, ECJ, Judgement, 04.05.2006.
2. *ATP Pension Service A/S v Skatteministeriet*, Case No 464/12, ECJ, Opinion, 12.12.2013.
3. *Card Protection Plan Ltd ja Commissioners of Customs & Excise*, Case No 349/96, ECJ, Judgement, 25.02.1999.
4. *Commission of the European Communities v Italian republic*, Case No 45/95, ECJ, Judgement, 25.06.1997.
5. *Commission of the European Communities v Italian republic*, Case No 378/02, ECJ, Judgement, 02.10.2003.
6. Council Directive 85/611/EEC of 20 December 1985 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS), OJ L 375, 31.12.1985.
7. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006, on the common system of value added tax, OJ 2006 nr L 347/1, 11.12.2006.
8. Finantsinspeksioon, „*Lepinguline investeerimisfond*“, www.fi.ee/index.php?id=12189 (11.12.2013).
9. Finantsinspeksioon, „*Aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond*“, www.fi.ee/index.php?id=12187 (26.04.2013).
10. *Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst v Deutsche Bank AG*, Case No 44/11, ECJ, Judgement, 19.07.2012.
11. *Fischer vs. Finanzamt Donaueschingen*, Case No 283/95, ECJ, Judgement, 11.06.1998.
12. *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH v Finanzamt Bayreuth*, Case No 275/11, ECJ, Judgement, 07.03.2013.
13. *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH v Finanzamt Bayreuth*, Case No 275/11, ECJ, Opinion, 8.11.2012.
14. Investeerimisfondide seadus¹, 14.04.2004, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2004, 36, 251 ... RT I, 29.03.2012, 5.
15. Investopedia, „*Prospectus*“, www.investopedia.com/terms/p/prospectus.asp (8.04.2014).

16. *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc The Association of Investment Trust Companies v Commissioners of HM Revenue and Customs*, Case No 363/05, ECJ, Judgement, 28.06.2007.
17. Järve, A., „Tööandjapensioni võimalikkusest Eestis“ (2014), www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1516 (04.04.2014).
18. Krediidiasutuste seadus¹, 09.02.1999, jõustunud 01.07.1999 – RT I 1999, 23, 349 ... RT I, 29.06.2012.
19. Kägi, K., Võimre, U., *Käibemaks*, (Tallinn: Äripäeva kirjastus, 2007).
20. Käibemaksuseadus¹, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 25.10.2012.
21. Lehis, L., *Maksuõigus*, teine trükk (Tallinn: Juura, 2009).
22. Lehis, L., Lind, K., *Käibemaksuseadus kommenteeritud väljaanne* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2003).
23. LHV Pank, „Emissioonipropekt LHV täiendav pensionifond“ (2013), www.lhv.ee/images/files/docs/LHV_taiendav_pensionifond_prospekt_03012013.pdf (01.05.2013).
24. Lukas, A., Roosa, K., „*Fondiosak*“ – Zirnask, V., *Väärtpaberite teejuht* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2008).
25. Muller, C., Ruttiens, A., „*UCITS – a short history*“, *A practical guide to UCITS funds and their risk management* (Edi. pro, 2013).
26. Nurk, A., „Teenuse käibemaksustamine“ (2005), www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=57 (11.12.2013).
27. Saario, S., „Oht varitseb ka fondiinvestoreid“, *Investeerimisraamat* (Tallinna Raamatutrükikoda, 2009).
28. Tarkinvestor, „*Kinnised fondid*“, www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Kinnised_fondid (10.12.2013).
29. Tulumaksuseadus¹, 15.12.1999, jõustunud 01.01.2000 RT I 1999, 101, 903 ... RT I, 23.12.2013, 23.
30. Viitala, T., „*Secondary Law – UCITS Directive*“, *Taxation of Investment Funds in the European Union* (IBFD – Academic Council, 2004).
31. Äriseadustik¹, 15.02.1995 – RT I 1995, 26, 355 ... RT I, 21.03.2014, 21.
32. *Wellcome Trust Ltd v Commissioners of Customs & Excise*, Case No 155/94, ECJ, Judgement, 20.06.1996.

33. *Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd, National Association of Pension Funds Ltd, Ford Pension Fund Trustees Ltd, Ford Salaried Pension Fund Trustees Ltd, Ford Pension Scheme for Senior Staff Trustee Ltd v Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs*, Case No 424/11, ECJ, Judgment, 07.03.2013.